

UJ MAGYARORSZÁG FELÉ...

A Budapesten megjelenő Magyar Szemle, amelyet Székely Gyula szerkeszt és gróf Bethlen István miniszterelnök, mint lapvezér irányít, legújabb számában figyelemreméltó cikket közöl Ottlik Lászlónak, a széles körökben ismert népszociológusnak tollából. Ottlik ebben a tanulmányában rendkívül fontos, és mindnyájunkat egyformán érdeklő kérdést vetett föl. Nincs magyar ember, aki lemondana Szent István birodalmáról, de vajjon hogyan rendeznénk be az új Magyarországot, ha az elszakított részeket akár egy történelmi véletlen visszahozná, vagy akár kármilyen más úton visszakerülnének, ami nem hiú ábránd, hiszen a mai Közép-Európa kiforratlan, szinte folyékony állapotban van és mindinkább bebizonyul a békeszerződések által teremtett új helyzet tarthatatlansága. Ottlik László fejtegetéseinek az a röviden összefoglalható lényege, hogy egykori nemzetségeinknek, akik ezer esztendőn keresztül jó és balsorsban együtt éltek velünk, meg kell adnunk azt a legnagyobb önkormányzatot és szabadságot, amit maguk kívánnak. Egykori nézetünket tehát meg kell változtatnunk. Az új hazafiaság — „neopatriotizmus” — önálló nemzeteknek ismeri el az egykori nemzetségeket. A tanulmány fontosabb részeit, minden megjegyzés nélkül, csaknem szószertint az alábbiakban közöljük:

Mi a „neopatriotizmus”? — ez az első kérdés. — A hazafiaságról alkotott régi fogalmainknak teljes átvértékelése. A neopatriotizmus az a feifogás, amely belátja azt, hogy Szent István hagyatéka nem kisebbség, nem többség, nem uré, nem magyaré hanem mindazoké, akiknek ősei a Kárpátok ölében nyugszanak. A neopatriotizmus nem ismeri az ellentéteket, amelyek magyart, horvátot, szlovákot, rutént, erdélyi románát egykor elválasztottak egymástól. Ugy látja, hogy ezek a népek problémáikat csak együtt, egymás támogatásával oldhatják meg, különben pusztulás lesz osztályrészüik.

A magyar társadalom elitéi ma már azt a kulturális nemzetpolitikát, amely a háború előtti Magyarországot jellemezte. Ez együtt jár a neonacionalista szellem térhódításával. Tíz év alatt kegyetlenül nagyot fordult a világ és tudjuk, hogy a „házigazda” akkori fölüenyese helyett ma már legfeljebb az idősebb testvér szerepében vagyunk otthon. Az új kiegyezés nem egyedül a mi érdekünk. Ezt már odaát is tudják. Nemcsak a róna veszítette el a bércéket a trianoni szerződés következtében, hanem a bércék is elvesztették a rónát. Nincs magyar földműves, aki annyit veszített volna, mint a tutajos, az arató, a drótos és az ablakos szlovák testvér. Bármit vittek is el tőlünk a magyar mult emlékeiből, még mindig mi jártunk jobban, mint Erdély és felvidéki testvéreink, mert nekünk s egyedül nekünk maradt meg vigasztalásul Hungária csodás és megragadó történetének minden mély és örök igazság- és propagandaértéke. Thököly hiába harcolt a Felvidék szabadságáért, Rákóczi hiába pihen a kassai dombon: szlováknak, ruténnak az ő nemes emlékükből lelkét fürdetnie nem szabad. Helyettük a Felvidék népének most már csak Ziskában és Prokopban, legfeljebb, ha Jánosokban, a haramiában szabad a maga hőseit tisztelnie. S vajjon az erdélyi nép jobban járt-e azzal, hogy most Báthory Istvánnak, Bethlen Gábornak világtörténelmi dicsősége helyett Hora Kioskával és Ávrám Jankuval kell beérnie?

Elyomta-e Magyarország a kisebbségeket annakidején? A kisebbségi elnyomás mindössze abban nyilvánult, hogy a magyar állam meggátolta a nemzeti kisebbséget, mint ideált, mint célkitűzést. A magyarországi nemzetiségek nem voltak öntudatos harcolók, hanem békésen szunnyadó, szelíd és áldott emberei masszáknak, amelyeknek felbresztése csupán néhány rajongó, elszánt lélek céljában élt. A magyar állam ez ellen a cél ellen küzdött oly fegyverekkel, amelyek megfeleltek a kor szellemének és a civilizáció elveinek. Hogyan állunk most az elszakított egyes nemzettekkel?

A horvátok helyzete rendkívül egyszerű. Itt sem a terület földrajzi egysége, sem lakosságának majdnem teljes egyneműsége, sem a történelmi hagyományok szilárdasága nem vitás. A horvátok tisztában vannak azzal, hogy egy Magyarországgal ma kötéendő államszövetség nekik csupán előnyöket hozhatna, anélkül, hogy nemzeti céljaikból akár csak egy jótányit is fel kellene áldozniuk. S minő más helyzet volna számukra a régi civilizált európai testvérrel élni ismét politikai közösségben, akinek nagyobb anyagi erejére bátran lehet támaszkodni, holott ma erkölcsileg és politikailag megalázva, anyagilag kizsákmányolva nyögnek a szerb fajtestvér uralma alatt.

Más a szlovákok helyzete. A szlovák vezérek ma még nem bíznak bennünk eléggé, aminek eléggé világos oka az, hogy szállásterületük korántsem mérközhetik egységében a hovátokéval és hogy nekik, mint nemzetnek, egyelőre még politikai és közgazdasági hagyományaik nincsenek. Persze, ezeket a cseh diktatura alatt sohasem fogják tudni megszerezni. Nem kétséges, hogy a magyar közvélemény véleménykülönbség nélkül kész elismerni a szlovák nemzet jogát az autonómiához, az önkormányzatához. Ennek az autonómiának teljes tartalma azonban csak közvetlen tárgyalások útján volna tisztázható, hiszen majdnem teljességgel attól függ, hogy mik volnának a szlovákság igényei. A mai Csehszlovákia keretei között éppen a szlovákok azok, akiknek nem lehet a határmenti magyar területekkel hozzájuk láncolt magyar tömegekről lemondaniok, mert a magyar tömegek nélkül a szlovákság elveszett báránynak volna a cseh farkas gyomrában. A magyarság vezéréinek kitartása nélkül az autonómia ügyét rövidesen végzetes fenyegetné. Ha a Felvidéket visszacsatolnák Magyarországhoz, azonnal megszűnnék a szlovákok elnemzetlenítésének veszélye, amely ma őket fenyegeti. Viszont a szlovák nemzet vezetőinek meg kellene gondolniok, hogy egy területet, amelyen negyvenszázalék magyar él, túlnyomóan zárt tömegekben, szlovák dominanciának ismerjenek el. Itt olyan megoldásra volna szükség, mint a délafrikai államokban, ahol a két uralkodó nyelv: az angol és a holland, teljes egyenjogúságot élvez.

Erdélyben a helyzet részint kedvezőbb, részben nehezebb, mint a Felvidéken. Erdélynek földrajzi keretei tiszták és az ősi „három nemzet” szisztémája világosan mutatja, a megoldásnak egyedül helyes útját. Itt az a baj, hogy az erdélyi román külföldi szomszédjával közös eredetű és így bizonyos joggal tartja magát azzal azonos népfajnak. A nagy román faji imperializ-

mus eszméje ezért sokkal nagyobb ellenállásra képes, mint akár a jugoszláv, akár a csehszlovák állameszme. A magyar és az oláh nemzet közé ezenkívül éket ver az erősebb osztálykülönbség. A magyar a szlovákot és a németet nem tekintette külön nemzetnek, a horvátot önmagával egyenrangúnak ismerte, az oláh viszont pástort és jobbágy nép volt és legfeljebb szánakozó jóakarát tárgya volt a régi magyarok szemében. Remélni lehet, hogy meg fog születni a hajlandóság az erdélyi román vezetőkben is arra, hogy visszatérjenek a történelmi fejlődés útjára s megteremtsek a független Transzilvániát, az ősi három nemzetszerkezetnek új korszerű tartalmat adva.

A rutén föld autonómiáját nemzetközi szerződés biztosítja. Egy pillanatig sem kétséges, hogy Magyarország a csehek által aláírt, de határidő nélkül meghosszabbított váltót a rutén föld népe által nyilvánítandó óhajnak megfelelően kész volna beváltani.

A „neopatriotizmusnak” az a célja, hogy Szent István birodalmának összes népei egyforma büszkeséggel tekinthessék

maguknak Hungáriát. A Szent István birodalma nem kizárólag a miénk s amint joggal magunkénak tartjuk az elszakított területeket és azok kulturális értékeit, ugyanolyan joguk van a magyar és nem magyar ajku testvéreinknek a Duna-Tisza síkjához. Amidőn visszakérjük azt, amit tőlünk jogtalanul elvettek, egyúttal tisztában vagyunk azzal, hogy mi is tartozunk visszaadni az elszakított területek őslakosainak azokat a kincseket, amelyeket tőlük vettek el igazságtalanul és amelyeknek mi vagyunk egyedül őrzői.

Ez a neopatriotizmus alapja és tartalma és csak ez lehet Magyarország új és boldog ezer esztendőjének ígéretes záloga!

Mindezeknek a nagyfontosságú fejtegetéseknek különös súlyát az adja meg, hogy annak a lapnak vezető cikke tartalmazza őket, melynek lapvezetője gróf Bethlen István, Magyarország jelenlegi miniszterelnöke és így a magyar hivatalos politika álláspontjának tekinthetők.

„Jézus nevében azok is kaptak ajándékot, akik nem vártak...”

MILYEN HATÁSA VOLT A „MINDENKI KARÁCSONYFÁJÁNAK” — A TAVALI Szent ESTÉNI! — ADJON EGY FE-
NYÓGAT A SZÜLŐHAZA NYOMORULTJAINAK KANADA MAGYARSÁGA IS! —

Most, amidőn elhatároztuk, hogy a kanadai magyarok első társasutasával kapcsolatosan Budapest nyomorultjai és szenvedői részére felállítjuk a „Kanadai magyarok karácsonyfáját,” talán nem lesz érdektelen, ha megírjuk, milyen hatása volt a „Mindenki karácsonyfájának” a tavalyi szeptember 24-én Budapesten.

Itt van előttünk a budapesti „Nemzeti Újság” tavalyi karácsonyi száma, amely a következőkben számol be a „Mindenki karácsonyfája” néven a tavalyi évben először bevezetett gyönyörű akcióról:

BUDAPEST, 1927, karácsony.

— A szeptember este meleg hangulata áradt szét az egész fővárosban, az egész országban. Magyar karácsony, magyar szerep, a lángjai gyúltak ki a karácsonyfákban. Palotákban és kis-külvárosi házakban ünnepelték a kis Jézus születését a kereszténység legnagyobb ünnepének előestéjén. A fővárosban nagy-szerű üjtásként megjelent az uccákon is a karácsonyfák, a „Mindenki karácsonyfája,” a-

mely sok-sok gyermeknek, szegénynek hozott a gyermek Jézus nevében örömet és boldog pillanatot.

A BELVÁROSBAN

A Ferenciek-terén, a templom előtt állították fel a karácsonyfát, amelynek csillogó fénye szeliden hullott a leszálló esthőmályba. A karácsonyfát körülállók nagy tömeg megilletődve nézte sokáig a szép látványt.

Egy kislány bájosan szavalt alkalmi költeményt, majd a rendezőnek játszott. A hangulatos kis ünnepség az egyetlen volt a Belvárosban, amelynek alkalmi költeményt akarta felhívni, hogy a jövőben nagyobb mértékben támogassa a most megindított „Mindenki karácsonyfája” akciót. A legkedvesebb volt, amikor a karácsonyfák mellett cukorkát és süteményt osztogattak az arra járó gyerekeknek Kenessey Istvánné és Stefanits Istvánné, a kis ünnepség fáradhatatlan rendezői.

Két előfizetők ingyen utazik a szülőházaiba!

BUDÁN

A Mindenki karácsonyának szép eszméjét artistikusan való sították meg az I. kerületben, a Széchenyi Antal-terén, ahol két gyönyörű karácsonyfát állítottak fel. A karácsonyfák körül több százan áhitatos csendben hallgatták a Tabáni Énekkar karácsonyi énekeit, amelyeket kása Radnai Árpádné volt.

Calligaris Ferenc dirigált. A „Mindenki karácsonyának” fája körül megjelentek a kerület vezető asszonyai is, akik között ott láttuk Kray Istvánnét, Szegedi Maszák Aladárnét, Szigethy Jánosnét és még másokat. Majd 2000 ajándékosmagot osztottak ki a szegények között. A rendezés fáradhatatlan munkájáért kása Radnai Árpádné volt.

„BEESETT, SÁPADTARCU, KIPIRULT GYERMEKEK...”

A KÜLTELKEN

„Mindenki Karácsonya.”

Ez a felírás világított szombaton, szeptember 24-én az Angyalok legcsodálatosabb részén a karácsonyfán, melyet a Szent László-ut egyik üres telkén állítottak fel, hogy a külváros szegény gyermekeinek is megjelenssék a Szeretet anyaga. Ezernél több apró gyermek vette körül a csillogó fát. Beesett, sápadt arcuk kipirult, amikor felhangzott a karácsonyi ének. A díszes fa alól aztán előkerültek az ajándékok, melyeket Pekló Józsefné, a karácsonyfák any-

ja és Veress Judit gyűjtöttek össze fáradtságos munkával. Ez az apró csomag. Mindegyikben alma, dió, cukor. Egyeseknek játékok is jutottak. És amíg a gyertyák szeliden lobogó lángja felmelegítette ezeket az örömtől, boldogságtól nem ismerő apró emberek szívét, a ragyogó fa fényében megtorpant az uccaforgalma a szokatlan látványtól. Munkáskülsejű emberek alázatos lélekkel emelték le kalapjukat. A rövid ünnepély után vídám, zajos csoportokban szelődtek szét a boldog gyermekek, kezüikben a drága kincsekkel, Jézuska ajándékával.

SZÜRET — OTTHON

Kunszentmiklós, október hó

Délután három óra. A házak csukott ajtóival szunyókálnak a délutáni nyelén. Az ünnepi harangszó utolsó bimbója még ott hullámláz a levegőben, mikor messziről ezüstös, vídám hangocskák ugrándoznak közelebb. Magyarruhás, sarkantyus legények mennek el az ablak alatt. Erre a muzsikára valamennyi ablakon megbillennek a függönyök. A hagyományos, jelmezes, szüreti mulatságot tartja a fiatalaság.

Itt is, mint az alföldi, homokos, jóbortermő vidéken sok helyen, megünnepelik az újbor csordulását. Sok előkészülettel jár egy ilyen szüreti mulatság. Összeshordják a szőlőt, új mézet, almákat, a lopás objektumait, meg hívják a vendégeket, akik majd lopnak, fölkerlik a csöszlegényeket, lányokat, akik majd őrzik a szőlőt és elcsipik a tolvajokat, megválasztják a bírót, aki majd megbírságozza őket és kiválasztják a bírónét, akitől majd felire lehet lealkudni a büntetést. Van aztán öregcsőz, tollas zsidó, üstfőző cigány, kártyavető cigányasszony. A zsidó cigányosan, a cigány zsidósan beszél, de ez nem baj. Annál érdekesebb.

SUBA SUBÁVAL

Gyülekeznek a kávéház előtt. A kocsi utrakészen állanak. A nyolc-tíz szék sárga hátast alig bírják kántáron tartani, ijedeznek egymás virágos szütyelőlől, fölhorokanak, körben forognak. Gazdák, a csöszlegények,

elementek a csöszlányokért. Már jönnek is. Karanfoga. A lányok rá rá sem lehet ismerni. Ezek azok a lányok, akik vasárnaponként hosszú, rakott szoknyában hosszúujjas szűk blúzban, simán hátrafésült hajjal, a szoltár me-reven magukhoz szorítva, olyan szigorú és szertartásos lépésekkel mennek a templomba? Bő, fehér szoknyájuk vidáman lebben meg, a fejükön virágkoszorú mosolyog és könnyedén ugranak fel a hatalmas zöldgalyas szekerre. Muzsikaszóval járják be a falut. A cigányok éppen most pakolnak fel a kocsi alá és rögtön össze is vesznek a helyen a bögös arra a lócára akar ülni, amelyikre a cimbalmos akarja tenni a cimbalmot. A kocsi a lovak közé vág, a primás rárántja a legkedvesebb szüreti nótát:

— Nem félek, nem félek, nem félek, nem bánom engem senki, csak a szőlő-barna szeretőmet ne szeresse senki... a lovak ne ki iramodnak s a banda egyszerre a legnagyobb megértéssel kiser, pedig a cimbalmos még el sem helyezte, félig ölében tartja a cimbalmat, a bögös meg félig a kocsi farán lógva ölelgeti a nagybögöt, onnan forgatja szemét a cimbalmosra.

Ösrégi sorrendben indulnak. Elöl megy az öregcsőz számaron. Rongyos szür rajta, nagy-szerű, kopott csöszkalapja szemére húzva, bunkósbot a kezében, azzal dirigálja a szűkség esetén a csacsit. Első kocsiin ül a bíró. Féderez, fekete kocsi, amelyen első embernek dukál. Hat szépszemű, szépszarvú fehér ökrök halag a nyomába, nyakukon csöngettyű himbálódzik, tempósan hajtogatják a fejüket, szedegetik a lábukat, pedig olyanokat csördít följük ostarával a kisbérés, hogy egy szempillantás alatt tele van az ucca bámezőkódókkal. Ez a szekér viszi a csöszlányokat. Jön a tollas zsidó. Fűtyül, táncol, sántít, kiforgatja a karjait, kizöldült ferencjóska lóg rajta, a fején me-redezik az indián fejdísz, hátán nagy tollasbatyu. Csak úgy fűs től a pöhöly, amint fölhatja a levegőbe egy marékka. Menekül előle mindenki, aki nem akar ilyen könnyen megtollasodni. Éppen csak a gyerekek rohannak visitva nyomába. Legutolsó a cigánykocsi. A rongyos ponyvasát ras kis kocsiit hórhorog nagy fejű, sovány ló húzza. A kocsi közepén két kas méz, a cigány őrzi, hátul a sarágyában rézűst hever a szalmán, rozsdás bográcsokkal körülrakva, elől a ponyva két oldalánál két óriási napraforgó bologat búsan a sovány ló minden lépésére. Dalolva járják be a falut, de minden kocsmánál stációt tartanak, így aztán mire visszakerülnek, minden kocsin mást énekelnek. A legények összeülekezve kurjongatnak, a lovak is összeszoktak már, békésen poroszkálnak egymás mellett és örvendezve legelgetik le egymásról a virágokat. A csöszlányok összebujva állnak a szekér közepén, a virágkoszorú nem sok enyhét tart hat rajtuk, mert ugyan sokféle színben játszik a karjuk.

Járat előtt egypár jobbmódu gazdalegény támaszkodik a falhoz zsebrevágott kezével, az ucca közepén meg várszarnapi sötétképantallós iparoslegények sétálnak lányokkal. Nem néznek be a lefüggönyözött szima ablakokon egy világot sem, pedig sokért nem adnák, ha most bent lehetnének. Nekik is lesz szüreti báljuk, egy hét múlva a nagy gazdáké, rá egy hétre meg az iparosoké, de tudják, hogy ez a mulatság, a szegény szeléreke mulatsága a legigazibb, legőszin-tébb jókedvű, legkellemesebb mulatság, ahova ők a régi szokások szerint nem mehetnek.

Nincs az a két ajánlásra elküldött, névre szóló meghívó pesti elítbál, ahol jobban számon-tartanak az osztálykülönbséget, mint itt. Ki van zárva, hogy a polgári ifjúság báljára, erre a bálra, eljőjenek iparosok, vagy gazdagabb legények. És ki van zárva, hogy a gazdák, vagy iparosok báljára elmenjen a szegény szőlővencellér gyereke, akár fiú, akár leány. Semmiféle társadalmi osztály nem tartja be oly gögösen a közmondást: suba subával, guba gubával, mint ez, amelyik csakugyan subát és gubát hord.

AKIK A HOMOKBÓL JÖTTEK

Ezek, akik most itt szüreti mulatságot tartanak, megérdemlik, hogy a legigazibb, legjobbkedvű, legkedvesebb bál az ő báljuk legyen, ha nem is érezkednek le közéjük se az iparosok, se a gazdalegények. Azoknak, akik itt vannak, nem szó-rakozási alkalom, nem egy pár